

СРПСКИ СИОН



Год. XII

Број 33

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ

ВЛАСНИК
Њ. Светост Српски Патријарх Георгије

УРЕДНИК
Протопрезвитер Јован Јеремић

У Ср. Карловцима у недељу 18. августа 1902

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Наредба

св. архијерејског Синода православне српске митрополије карловачке, о примању слушалаца у правосл. српско богословско училиште карловачко.
Ad бр. 77. син. зап. ex 1902.

На основу одлуке своје од данашњега дана и под горњим бројем, забрањује св. архијерејски Синод, да се у правосл. срп. богословско училиште карловачко примају младићи, који немају благослова од својих

епископа — дијецезана за полазак богословског училишта.

Ова забрана као допуна §-а 50. статута о устројству богословског училишта од 1897. саопњава се управи богословског училишта карловачког знања као и даљег сходног поступања ради.

Из седнице срп. прав. архијерејског Синода, држане у Карловцима 6. (19.) јула 1902. године.

Георгије с. р.
Патријарх.

ИЗВЕШТАЈ

СРП. ПРАВ. НАРОДНО-ЦРКВЕНОГ САБОРСКОГ ОДБОРА
СЛАВНОМ СРП. ПРАВ. НАРОДНО-ЦРКВЕНОМ САБОРУ
У КАРЛОВЦИМА.

О СВОЈЕМ РАДУ

У годинама 1897., 1898., 1899., 1900., 1901. и 1902.

Ad С. О. 2787.495. ex 1902.

Славни Саборе!

Сходно наредби §-а 24. саборскога устројства, потврђенога превишњом одлуком од 14. маја 1875. год., има част овај саборски одбор, који је изабран славним срп. прав. народно-црквеним сабором године 1890., настављајући на свој извештај о својем

раду под бр. С. О. 3103|1171, ех 1897., поднети славном сабору даљи (трећи) *извештај о својем раду* заједно са записницима својих седница, држаних у другој половини 1897., даље у годинама 1898., 1899., 1900., 1901. и у првој половини 1902.

Држећи се у распорођењу предмета, о којима је саборски одбор дужан славни сабор потање известити, у главном, онога реда, који је установљен и уобичајен и у досадањим саборско-одборским извештајима, има част овој саборски одбор и овом приликом пре свега истаћи оне моменте, који се тичу њега самога, његова састава и мандата и најпосле оних органа, који су му стајали на расположењу у његову раду.

Овај саборски одбор постављен је, као што је у почетку речено, 1890. године. Ну како славни нар. цркв. сабор од 1897. није изабрао новог саборског одбора, то су чланови саборског одбора од 1890. године вршили и врше мандат свој и даље до избора новог саборског одбора у смислу §.-а 21. горехваљеног саборског устројства од 1875. као и сходно одлуци саб. одбора од 22. септембра (4 октобра) 1897, бр. 1335|зап. у овом погледу.

За време, од кад је славном сабору 1897. године поднесен овд. извештај па до сад, догодиле са даље промене у броју чланова саборског одбора; јер је дне 2. (14.) децембра 1898. преминуо у Загребу редовни члан и потпредседник саборског одбора преузв. г. Данило Станковић. Саборски одбор је послао изасланство на укуп покојников и за вечиту успомену изјавио је записнички своју жалост и тугу над губитком својега редовног члана и потпредседника. На место његово изабрао је саб. одбор у децембарској седници 1898. г. Дра Николу Максимовића за потпредседника. Догодило се даље, да је г. Др. Тодор Недељковић, редовни члан, дне 9. (21.) септембра 1899. поднео оставку на чланству сабор. одбора, на што је саб. одбор (одлуком бр. С. О. 5484|1472. ех 1899.) истога г. члана известио, да не може узети на знање те оставке, јер није на то саборски одбор, него сабор надлежан, те га и даље сматра својим чланом, услед чега се исти г. члан и даље позивао и позива у седнице.

Данас саборски одбор броји свега четири редовна и три члана — заменика.

Што се тиче саборском одбору потчињених органа, осем нар. цркв. тајника, имамо част ово навести.

Број чиновника је остао у главном исти, који је био прве половине 1897. Ну умножени послови код књиговодства и благајнице нар. цркв. фондова и заклада, који стоје у свези са *множином хипотек. дужника и напирегледањем манастирских рачуна*, проузроковали су, да се број помоћника и вежбеника код књиговодства и благајнице морао повећати а и берива неких повисити, као што се то јасно види из предложеног предрачуна за 1902.

На образложену молбу I. бележника саб. одбора новисио је саб. одбор првом бележнику плату почињући са 1. јануаром 1898 од 2400 К. на 3000 К.

На место II. бележника сабор. одбора, које је остало упражњено услед оставке г. Томе Павловића ивабран је г. Александар барон Рајачић. Службу је почео 1. окт. 1899. На место овога пак, по оставци му, изабран је за II. бележника саб. одбора г. Милан Гаврилов, који је почео службу 3. (16.) октобра 1901.

Одлуком од 6. (18.) септембра 1899. бр. С. О. 5110|1172. системизовано је потребно *место оштивника*, којем је осем отправљања званичних писама и пошиљака, дужност још нарочито, да води књигу за држање евиденције; на то место постављен је у привр. својству са 1. јануаром 1900. године г. јерођакон Августин Бошњаквић са платом од год. 1200 К и станарином од год. 200 К свега 1400 К.

Г. Александар Деспотовић II. *књиговођа* нар. цркв. фондова и заклада преминуо је 7. (20.) јула 1900. Услед расписаног стецаја изабран је за II. књиговођу у привременом својству г. Живко Јекић кр. порезни официјал из Илока (бр. зап. 2278 ех 1900.) са новосистемизованом платом од год. 2400 К и станарином од 400 К. свега 2800 К. Исти је почео службу 5. фебруара 1901. по нов. кал. Накнадно је изречена

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

сталност овога чиновника уз урачунање година државне му службе, услед чега је уврштен у чланове чиновничко професорског мировинског фонда.

Г. Ђорђе Ст. Бекићу, архивару, урачунато је у садање службовање 4 год. 11 месеци автономне службе у срп. вишој девојачкој школи панчевачкој.

Под бр. С. О. 8662|2561. ех 1898. установио је саборски одбор *заклетву за своје нар. цркв. авт. чиновнике*, а под бр. С. О. 293|3. ех 1900. допунио је текст заклетве за нар. цркв. тајника и за фискала нар. цркв. фондова и заклада. Услед тога су положили установљене званичне заклетве сви до сада сталнима проглашени чиновници.

У овом одељењу налазимо истаћи, да је саборски одбор о *прејасном имендану Његова ц. и ап. кр. Величанства* (4. окт по нов. кал.) како 1997. тако и 1898. путем преузв. г. кр. уг. министра председника брзојавно поднео Његову Величанству краљу своју најпонижнију честитку уз изјаву непоколебиве верности и оданости, на што је стигла превишња захвалност саборском одбору.

Поводом грознога анархистичкога *уморства Њезина ц. и краљевскога Величанства* наше премилостиве *краљице Јелисавете* (у Женеви дне 29. VIII. (10. IX.) 1898.) изразио и записао је саборски одбор у свој седнички записник од 21. септ. (3. окт.) 1898. под бр. зап. 1475. за вечиту успомену дубоку жалост и голему тугу над непрежаљеним губитком Њезина Величанства нигда незаборављене краљице Јелисавете и уз трократни узвик „слава јој и вечна јој памјат!“, уједно решио, да о том, засебном саучесном адресом, извести, у хомагијалној верности и оданости, Његово царско и апостолско краљевско Величанство, што је и извршено.

Саборски одбор је узео на повољно знање саопћење Његове Светости г. патријарха, својега председника, да је поводом *владалачке 50-годишњице Његова ц. и ап. кр. Величанства* нашег премилостивог владара *Франца Јосифа I.* дне 2. децембра 1898. (по нов. кал.) поднео Његову Величанству најпонижнију поклонствену адресу у име своје, епископата, клира и народа ове митрополије уз изјаву хомагијалне верности и оданости.

Даље имамо част истаћи, да је саборски одбор у ванредној својој седници од 24. априла (7. маја) 1900. поводом *прославе 70-годишњице живота и 10-годишњице патријарховања Његове Светости г. патријарха српског Георгија*, одржане на Ђурђев дан 1900., као и поводом истога дана обављеног *освећења темеља срп. прав. богословског семенштау*, које је подигнуто о трошку Његове Светости, једнодушно изјавио Његовој Светости најтоплију захвалност и оданост, што је ради трајне успомене и у записник уврштено (бр. зап. 661. ех 1900.)

Најпосле у завршетак овога одељења имамо част споменути, да је саборски одбор узео на најповољније и најрадосније знање саопћења Његове Светости митрополита-патријарха, својега председника, да ће поднети, као и касније саопћење, да је и поднео Његову ц. и ап. кр. Величанству најпонижнију и најрадоснију честитку поводом сретнога *верења и бракосочетања Њезина ц. и кр. Височанства прејасне госпође надвојвоткиње Јелисавете Марије*, унукe Његова Величанства са господином војводом Отоном Виндишгрецом и да је на ту честитку стигла превишња захвалност (С. О. 1092|2. ех 1902.)

А сада приступа саборски одбор самом приказу својега рада по оним гранама и врстама, на које се његов делокруг обзиром на установе §. §.-а 22., 29, и 30. саборског устројства поделити може и које обухватају:

I. Припрему предлога за расправу саборску.

II. Обнародовање и извршење сабором донесених, превишњом потврдом снабдених уредаба и одлука, које спадају у делокруг саборског одбора као и контролу тим уредбама постављених органа.

III. Управу, манипулацију и надзор срп. прав. нар. цркв. фондова и заклада и нар. црк. добара.

IV. Решавање свих нар. цркв. административних спорова у другој односно трећој инстанцији.

I.

Припрема предлога за расправу саборску.

За време од 1. јула 1907. до сада није саборски одбор сачинио ни једнога таквога предлога за расправу саборску, који би ишао на то, да се постојеће уредбе измене, допуне, или нове уредбе донесу. Саборски одбор није на то, ни повода имао јер што је имао основа да поднесе, то их је поднео славном нар. цркв. сабору које 1892., које пак 1897. год., а како се славни нар. цркв. сабор по одгођењу 1897-ме није састао ни у 1898-ој, ни у 1899-ој, ни у 1900-ој, па ни у 1901-ој, то све поднесене основе чекају на надлежно решење саборско. Сходно том је саборски одбор, по што је по дне 19. септембра (2. окт.) 1900. примљеном саопћењу Његове Светости г. патријарха, да ће учинити потребну пријаву ради сазива народно-црквеног сабора, јер је мандат посланицима сабора од 1897. истекао 1900., изаславши пододбор у лицима својих чланова преосв. г. епископа накрачког Мирона, г. архимандрита Илариона Руварца, г. Дра Н. Максимовића и г. Ј. Јагића, као и г. Дра Лазе Секулића нар. цркв. тајника, по пријему исвешћа од истога пододбора, у седници од 16. (29.) децембра 1900. под бр: 2329. одлучио, да прихвата мишљење својега пододбора, да нема зак. повода, да се упушта у састав нових предлога за нар. цркв. автономно устројство, него да ће поднети најближем нар. цркв. сабору: 1.) *извештај о својем раду* почињући од друге половине 1897. па до конца 1900, односно до састанка саборског; 2.) *предрачуна* за 1901.; 3.) одобрене, а још неподнесене *закључне рачуне нар. цркв. фондова и заклада* и најпосле 4.) *све остале предмете*, који су решени или ће се решити до састанка саборскога, а који предмети спадају пред сабор. Када пак народно-црквени сабор на дан 6. (19.) маја 1901. није сазван, јер прев. дозвола за сазив није приспела (бр. С. О. 518. зап. ех 1901.) и када је саборски одбор примио од Његове Светости саопћење, да је намеран према законском наређењу учинити потребну пријаву ради получења прев. дозволе за сазив народно-црквенога сабора између ускреса и духова 1902., донео је саборски одбор одлуку, бр. 2154. зап. ех 1901., која се подудара са горе споменутом одлуком бр. 2329. зап. ех 1900.

Сходно том има част саборски одбор уз засебна извешћа поднети славном сабору на надлежно установљење предрачун у погледу трошкова на потребе црквених и просветних цели; даље предрачуна свих овоподручних народно-црквених фондова и заклада, као и предрачуна прихода и расхода срп. прав. манастира ове митрополије за год. 1902.

Наставиће се

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Народно-црквени сабор.

XXIV. Седница 28. јуна (10. јула) 1902.

ПРЕ ПОДНЕ.

Председава потпредседник *Др. Ђорђе Красојевић.*

Бележе: *Др. М. Бабић* и *Ј. Воркашић.*

Од високопреосвештених епископа присутни су: *Гаврило Змејановић, Лукијан Богдановић* и *Митрофан Шевић.*

Бележник М. Ђорђевић чита записник прошле седнице.

Б. Поповић. Примећујем, да је сабор већ решио, да при поименичном гласању имају у записник ући имена посланика, који су гласали.

Записник се оверовљава.

Др. Милетић, Ђосић, Ристић и *Стојишић* подносе молбе, које се упућују петиционом одбору.

Потпредседник *Др. Ђ. Красојевић.* На дневном реду је извештај ревизионог одбора.

Васа Муачевић. На предлог др. Рокњића

јуче је решено, да се обави верификација посланика, који су накнадно изабрати, па се чудим, да се то не чини, него се узима други дневни ред.

Потпредседник *Др. Ђ. Красојевић*. Питање овога извештаја зато је метнуто на дневни ред, што је сабор већ решио, да се ови извештаји као прешни и пре свега другог стављају на дневни ред, чим буду готови. Кад се то обави прећи ће се даље на верификацију накнадно изабраних посланика.

Васа Муачевић узима на знање потпредседников одговор, али се чуди: зашто је јуче прво расправљено питање мандата сомборскога кад је ваљало ићи оним редом, којим су ишли и избори, те је требало прво расправити старопазовачки мандат.

Др. Ст. Јовановић, председник ревизионог одбора, извештава о прегледању рачуна од г. 1884. до 1889.

Извештај се узима на знање, штампаће се и поделити посланицима

Потпредседник *Др. Ђорђе Красојевић*. На дневном реду је верификација накнадно изабраних посланика.

Др. Ж. Миладиновић предлаже, да се прво обави верификација свештеничког кандидата среза Сомборског, а после да се пређе на верификацију мандата Ст. Пазовачког среза.

Прима се.

Др. Б. Илић реферирше о томе избору и вели, да је главна неправилност тога избора у погрешном избору изборника. Други је разлог неваљаности мандата тог суделовање политичке власти при избору, а и војска је у дворишту стајала. Са ових разлога предлаже у име верификационог одбора истрагу. А исто поверство, које је одређено за извиђај избора световног кандидата, да поведе истрагу и у погледу овога избора.

Прима се.

Др. Б. Илић. На реду је избор старопазовачки. Отуда су дошла четири мандата, и то два свештеничка и два световна, те се ето почело што је већ било.

Др. Миливој Бабић предлаже, да се приликом извештаја и расправе о верификацији ових избора припусте, да учествују у дебати и сва 4 посланика Ст. Пазовачког среза.

Потпредседник *Др. Ђ. Красојевић* упозорје сабор, да то не може бити по закључку

самога сабора, који је у тој ствари већ донио.

В. Муачевић захтева, да им се допусти, да се могу они бранити.

М. Медаковић је противан томе, јер је њима у сабору одузето право гласа саборским закључком до коначне верификације.

Др. М. Михајловић је за то, да се усвоји предлог Дра Бабића.

Др. Ј. Радивојевић Вашић. Ова аномалија при избору била је с тога, што су била два изборна одбора. С тога треба прво констатовати, која је изборна комисија правилна а која неправилна, те онда оне посланике пустити у сабор, којима је правилна комисија издала мандате.

Др. М. Мандић прихваћа предлог Дра Бабића.

Потпредседник *Др. Ђорђе Красојевић*. Не могу дозволити, да се ради против закључка саборског.

Св. Прибићевић прихваћа предлог Дра Бабића.

Др. М. Михајловић Ја сам био за то да се пуне ти посланици у сабор. Но сада више нисам тога мишљења, јер сам се уверио, да у записнику пише: сабор суспендује право свој четворици до коначне верификације —, него сам за то, да им се право гласа одузме до коначне верификације.

Др. М. Бабић одустаје од свога предлога.

Већином гласова решено, да се доносиоцима мандата из Ст. Пазовачког среза до верификације не да право посланичко.

Др. Бр. Илић. Приликом избора у Ст. Пазовачком срезу конститујисао се привремени изборни одбор од најстаријега изборника М. Живковића и најмлађега писменог изборника др. Р. Тешаћа. Но после изборници се не могло споразумети у погледу избора праве изборне комисије, него изабраше две комисије. Из записника обе комисије не сазнаје се која је комисија правилна. Пред једном изборном комисијом изабран је са 116 гласова А. Сандић и прота Јеремић, а пред другом комисијом добио је Н. Петровић 113, а прота Борота 110 гласова. Гласање је било тајно на обе стране. Против Сандића и Јеремића има два протеста, а против Петровића и Бороте и нема протеста. После су изборници комисије Петровић-Боротине се нудили, да гласају пред комисијом за Сандић-Јеремића, но ови нису

хтели примити те изборнике на гласање, као што је и било правилно. Предлаже у име верификационог одбора истрагу у томе срезу.

Др. В. Манојловић. Не прима предлог верификационог одбора. Треба констатовати, који је изборни одбор правилан. Прво је изабран један одбор, коме су хтели приступити изборници, који су изабрали други изборни одбор, али су тражили, да се гласање почне изнова, ма да је било гласање код петнаесте општине. Предлажем, да се мандати Петровића и Бороте униште а против Сандића и Јеремића избора, да се поведе истрага.

Др. Сл. Милешић. Предлаже, да се прочитају изборни записници обе комисије као и протест.

Прима се.

Др. Б. Илић чита прво изборни записник изборне комисије, пред којом су изабрали Сандић и Јеремић, за тим чита записник друге комисије, пред којом су изабрали Петровић и Борота.

Бележник *Ј. Воркашић*, чита протест против избора Сандића и Јеремића.

Бележник *М. Соларић*, чита други протест против тих избора.

Потпредседник *Др. Ђ. Красојевић.* Одгађам седницу на $\frac{1}{4}$ часа.

(После одмора.)

Др. М. Мандић. Вериф. одбор предложио је истрагу, а и сам је на то пристао био као члан вериф. одбора зато, да се покаже хармонија у одбору, а рачунајући још и на то, да ће и сабор исти приједлог једногласно усвојити. Но пошто је изнијет и приједлог противан приједлогу вериф. одбора, то ће и сам поднијети свој протуприједлог. У Ст. Пазови радили су 2 изборна одбора, зато је и вериф. одбор хтио прво да констатује легалност било којег од ова два одбора, но то становиште није оправдано. Изборни записник групе Сандић-Јеремић је потпуно ништав. Изборни записник тај тврди, да је гласању приступило 116 гласача. Гласало се тајним гласањем, и ако су само њих 18-орица тражили исто, а потребно је за тај посао 20 бирача, да по закону захтијевају. Њих четири свештеника гласали су пред истом комисијом за Петровића и Јеремића. Према томе отпадају 4 гласа за А. Сандића, пошто ова четворица нијесу за

њега гласала. Види се дакле очевидно, да Сандић није добио 116 гласова, као што се тврди у томе записнику. Он тврди, да су неки гласали пред том комисијом и ако нијесу вјеродајницама доказали, да имају право гласа. Записник није потписан на мјесту бирања. Сабор је одлучио, да се ни један од посланика не припусте вршењу права посланичких, ако из једнога среза донесу 2 посланика мандате, а то само, да се избјегне непријатност. То је аномалија.

Потпредседник *Др. Ђ. Красојевић* позива говорника, да не критикује већ донесен саборски закључак, но да се држи ствари.

Др. М. Мандић говори о абнормалној ситуацији оној, коју треба избјећи. Држи, да у сваком оваком случају треба да ријешити сабор, који од двојице посланика има право бар до верификације, да говори. Противан је приједлогу вериф. одбора. Излишно је говорити, која је комисија правилно изабрана, кад се већ прочитао протест. Пошто се види, да је комисија изборна, пред којом је изабран Петровић и Борота легална, то је слободан предложити, да се униште мандати Сандића и Јеремића, а да се верифицира Петровић и Борота.

Др. М. Михајловић. Др. Мандић држи, да је некоректност, што је дато тајно гласање, које су тражили њих 18 изборника, те би та некоректност требала да повуче уништење избора. Из записника се види, да нико није био против тајног гласања, нити је ко протествовао. Погрешка је до перовође, који није увео све оне, који су тражили тајно гласање. Овде се мора поступати аналогно са Свиларевим случајем и избором, где је такођер било две изборне комисије. Том је приликом сабор решио, да легална мањина има више права, него нелегална већина. Као што се види, комисија, пред којом су били изабрали Сандић и Јеремић, изабрата је правилно, а то се види и отуда, што су јој хтели да приступе и други бирачи. С тога би био тога мишљења, да се избор Сандића и Јеремића верификује, али како завршетак избора није чисто изведен, јер није записник одмах потписан, то прихваћа предлог др. Владислава Манојловића.

Др. Милош Борфевић неће се упуштати у појединости, него ће из аката да докаже која је изборна комисија правоваљана, а одма

мора изјавити, да је овај случај: да један изборни срез шиље четир посланика на сабор, жалосна последица нашега пређашњег рада, јер од како је сабора, никад нису долазили посланички близанци на сабор. Да је сабор пре мислио на то, што сад бива, он би те близанце послао кући. У овом случају међутим врло чудно изгледа, да се шиљу кући посланици, против чијег избора нема протеста, а међутим пуштају се, да врше посланичка права они, који су нападнути протестом. Прелазећи на ствар изјављује, да се не може примити оно, што се само говори, него прима оно што је у самом акту. У изборном записнику о Сандићеву и Јеремићеву избору није констатовано, да се изборни одбор конституисао под председништвом најстаријег изборника, а на против у изборном записнику о Петровићеву и Боротину избору то је изриком наведено. То је једна неправилност у изборном акту Сандића и Јеремића, а друга је та, што су само њих 18 тражили тајно гласање, а да се ово обави потребно је, да га траже њих двадесет. Даље се из изборног записника о Сандићеву и Јеремићеву избору не види, да су дотични изборници предали веровнице, а у Петровићеву и Боротину записнику то је изриком наведено. Истину је овде лако пронаћи: Овде су код административног одбора све веровнице, и ту се може видети, да ли је предато 116 веровница. Незаконитост је и то, што се не види, да су после избора прегледане гласнице. Но још нешто. Немојмо народ раздраживати силним изборима, јер ће огулати и малаксати, па кад га баш устребамо, он се неће заузимати за наше јавне ствари. Његово је тврдо убеђење, да је Петровићев и Боротин избор законит. Неће даље да злоупотребљава стрпљење славног сабора, него га моли, да све разлоге узме у обзир, те да без освртања на наше на жалост жестоке страначке страсти оверови избор Петровића и Бороте.

Др. Ј. Радивојевић Вачић. Хоћу, да изнесем слику тога избора, јер сам и сам био на лицу места. Избор је био заказан за 9 часова, изборници су пре тога долазили у порту, где је био сто за изборну комисију. Кад је дошло до тога, да се бира комисија, дигла се велика галама која је трајала $\frac{3}{4}$ часа, те онда не стоји то, да је избор отпочео у 9 часова, као што се у протесту каже. С тога се свакако мора

установити, која је комисија легална, те да се констатује и легалност мандата. По моме мишљењу легална је комисија, која се пре конституисала и којој су се нудили и други да гласају, па с тога сам за предлог дра Манојловића.

В. Муачевић. (Хоће да говори).

Потпредседник *Др. Ђ. Красојевић.* Не могу да дозволим реч, на основу поднесеног предлога, јер је ствар потпуно испрпена.

В. Муачевић. Хоћу, да у овој ствари говорим.

Потпредседник *Др. Ђ. Красојевић.* Даље се не може говорити, јер ће сабор имати да реши. Жели ли сабор, да се прекине дебата.

В. Муачевић. То је терор, нама се не да говорити. (Вика: ви терористега таким понашањем. Настаје метеж и самостална странка изилази из сабора, и с њом изилази и бележник Соларић.)

Потпредседник *Др. Ђ. Красојевић.* Позивам перовођу Соларића, да заузме своје место или нека повуче конзеквенције.

М. Медаковић. Соларић је члан самосталне странке. (Никола Петровић из пубlike нешто довакује.)

Потпредседник *Др. Ђ. Красојевић* позивам г. Николу Петровића, да се уклони из дворане јер ћу га иначе морати дати уклонити.

Др. В. Илић. Као референт верификационог одбора прихваћам предлог дра Манојловића.

Потпредседник *Др. Ђ. Красојевић.* Позивам сл. сабор, да приступи гласању за предлог дра Манојловића.

По свршеном гласању видило се, да је за предлог гласало 34 посланика. Противу је мала мањина. Према томе председник проглашује мандате Петровића и Бороте за уништене, а противу мандата Сандића и Јеремића да се сprovede истрага до коначне верификације.

Потпредседник *Др. Ђ. Красојевић* затвара седницу у $1\frac{1}{4}$ сах. и заказује другу у 4 сах. после подне, с напоменом, да ће Његова Презвишеност г. Кр. Повереник сабору у тој седници учинити саопштење, после чега ће се продужити специјална расправа о прорачуну.

Узима се на знање.

XXV. Седница 28. јуна (10. јула) 1902.

ПОСЛЕ ПОДНЕ.

Председава потпредседник *Др. Борђе Красојевић.*

В. Муачевић примећује, да записник није верна слика седнице од пре подне, јер да је он био предбележен као говорник у верификационој расправи, и да му је славно председништво као таком поделило реч, но чим је то учинио одмах је ставило предлог, да држи да је расправа исцрпена и да не може дати реч никоше више. Стога да је он, знајући добро пословник, плануо оправданим гневом, на што му је сл. председништво одузело реч. Моли, да ово уђе у записник.

Потпредседник Др. Ђ. Красојевић пита, пристаје ли сабор, да ова изјава В. Муачевића уђе у записник?

Сабор пристаје и са овом примедбом записник се оверовљава.

Светозар Прибићевић. У име српске самосталне странке част ми је дати енунцијацију. Признати морамо сви, да се парламентарни рад мора кретати у оквиру саборског пословника, без обзира на то, да ли између странака, које у сабору сједи и раде, постоји entente cordiale, или не. Пословник сабсра законита је подлога, на којој развијамо наш рад, а из тог изводим дедукцију, да се пословник има са свију страна ове високе куће сматрати неповредивим. Међутим је данас, приликом расправе о верификацији посланичких мандата назовачких, пословник флагрантно повријеђен. То је жалостан прецеденс, јер ако се један чланак нашег пословника може и смије повриједити, стићи ће иста судбина и остале, а тим ће нестати сваке могућности за правилно, уставно претресање у српском сабору.

Данас прије подне била је на дневном реду верификација. Међу предбијеженим говорницима налазило се и име нашег друга Васе Муачевића. Њему је високо председништво подијелило ријеч, но он ју је уступио дру Јовану Радивојевићу, задржав себи право, да послије њега говори. Његов поступак одговара §-у. 28 нашег пословника, који захтјева, да говорници, ако их има за и против приједлога, измјенце говоре. Послије др. Јована Радивојевића, који је у расправу унио нове моменте, на које је с наше стране требало рефлектовати, устао је Васа Муачевић, но председништво није му допустило, да се послужи најсветијим посланичким правом, него му је ускратило ријеч и тим повриједило слободу говора. Међутим дотични је поступак у

очитој противности с установама нашег пословника. Расправу је отпочео као референат верификационог одбора др. Бранко Илић, а приједлогу његовом ставили су протуприједлоге др. Владислав Манојловић и др. Милан Мандић, те је према §. 20. пословника, који гласи: „Сваки члан сабора може у једној ствари само једаред говорити. Извјестилац и онај, који предлог стави, говоре на свршетку расправе још једаред, ако желе“, др. Милан Мандић имао права на завршну ријеч. Међутим кад је Васа Муачевић, као убијежени говорник устао са жељом, да у расправи учествује, ускратило му је председништво ријеч, с изјавом, да је ствар исцрпена, и свака даља дебата излишна.

Прочитаћу § 25. пословника, који одређује, како се у сличним случајевима поступа. §. 25. гласи (чита): „Ако расправа дуже узрајаје, па се сабору учини, да је ствар исцрпена и да говорници само понављају, што је већ речено, онда на предлог потпомогнут од 10 чланова саборских (§. 8.) закључује сабор, да ли да се дебата сврши, или не. У првом случају упућују се сви још забијежени говорници, да једног између себе изаберу, који ће за све говорити, или да просто од говора одступе.“

Председништво није сабору ставило до знања, да постоји приједлог, потпомогнут од 10 чланова саборских, који иде за тим, да се расправа заврши, није дотични приједлог ставило на гласање, није позвало забијежене говорнике, да изаберу једног генералног говорника pro и једног генералног говорника contra. Председништво је једноставно ускратило ријеч Васи Муачевићу, тим својим поступком ставило се над сабор и повриједило саборски пословник. Морам изјавити, да жалим, што је председништво за такав некоректан поступак нашло одобравања код већине високог овог сабора. Жалим, што је тај поступак одобрила једна народна странка, која се већ петнаест година бори за слободу ријечи, састајања, и удруживања. У осталом такав се поступак може сутра љуто осветити онима, који га данас одобравају. Ми нијесмо сигурни, ми немамо гаранције, да не ће други пут какова властичка партија представљати већину овог сабора У том случају одузимаће се ријеч посланицима, који су изабрани слободном вољом

народа и ми ћемо имати прилике, да се позивамо на принципе слободоумља, на сувереност народа, који репрезентујемо.

Српска самостална странка морала је против те повреде протестовати и она је то учинила тим, што је употребила крајње парламентарно средство и напустила саборску сједницу. А јер се на нашим заставама блиста злаћаним словима исписана ријеч слобода, морам се у име наше странке против поступка високог предсједништва најодлучније оградити.

Потпредседник *Др. В. Красојевић* изјављује, да се расправа била већ отегла, а толике прешне ствари чекају на решења. Сматрао је, да је био дужан прекинути расправу, па пошто је предлежао предлог на основу 25 §-а пословника, да се дебата прекине, он га је хтео ставити на гласање. Пита, узима ли сабор његову изјаву на знање.

Са 32 против 19 гласова сабор узима изјаву ову на знање.

М. Соларић. Славни саборе! Поводом манифеста српске самост. странке у данашњој саборској седници био сам у том сретном положају, да могу да покажем солидарност своју са г.г. посланицима српске самост. странке.

Приликом свога изласка из ове саборнице чуо сам позив са столице високог предсједништва: „Перовођа Соларић, нека се врати натраг или нека повуче консеквенције“.

Славни саборе! Ова висока кућа има четири перовође, од којих у свакој сједници само двојица функционирају, а остала су двојица за измену, да би се могао лакше да савлада велики посао саборског бироа. Част ми је изјавити, да у данашњој сједници нити сам пера водио, нити сам биљежио говорнике и према томе сам као посланик, а и као перовођа могао потпуно слободно приступити манифесту г.г. посланика срп. самост. странке. Но кад би у тој сједници баш и функционирао као перовођа, умрио бих наћи пут и начин, како бих ипак учинио онај корак, који сам данас учинио и за који држим, да је коректан, те сам га и морао да учиним.

Никако не сматрам исправним, да без обзира на функционирање нијесам смио, као перовођа, овај корак да учиним, јер кад би то било, онда би сваки посланик, као перовођа, био лишен своје слободе и свога права, што му се као посланику безусловно не смије да оспори.

С тога, пошто сматрам свој одлазак данашњи из саборнице потпуно коректним, те према томе не разумијем ријечи високог предсједништва о повлачењу консеквенције, молим високо предсједништво, да изволи своје ријечи објаснити; ако их пак високо предсједништво не може да објасни, молим високо предсједништво да изволи своје ријечи повући.

Потпредседник *Др. Ђ. Красојевић* одговара, да то свако мора знати какве су консеквенције, кад дође председник и биро у противност.

М. Соларић сједа.

М. Николајевић. Но зар не знате, какве су консеквенције вашег поступка? Треба да захвалите на мјесту и да оставите биљежнички сто.

М. Медаковић моли потпредседника, да опомене Николајевића, да не говори кад му није дата ријеч.

М. Соларић устаје од биљежничког стола и одлази у центрум међу самосталце.

Потпредседник *Др. Ђ. Красојевић* јавља, да га је секретар Њег. Преузвишености г. кр. повереника известио, да Њег. Преузвишеност не може, као што је речено, данас доћи у седницу, јер је нешто болешљив, него ће доћи у среду пре подне.

Узима се на знање.

Др. Б. Илић предлаже, да се пре дневнога реда изабере истражна комисија за Ст. Пазовачки срез.

Др. М. Михајловић предлаже *Др. Ј. Радивојевића-Вачића*, *Мана Орловића* и *Јерковића*.

В. Муачевић предлаже место *Јерковића* *Св. Прибићевића*.

Прима се.

Св. Прибићевић изјављује, да се не може примити те части.

Закључено је, да истрагу спроведу *Др. Ј. Радивојевић* и *М. Орловић*.

Др. Б. Илић извештава, да је др. *Милош Борђевић*, поднео свој велико-бечкеречки мандат и како нема никаква протеста, мандат је сам по себи исправан, то да сабор овај мандат оверови. Оверовљава се.

Потпредседник *Др. Ђ. Красојевић*. На дневном реду је наставак специјалне прорачунске расправе.

Известилац *Др. Ј. Радивојевић-Вачић* чита ставке, које се односе на црквене и просветне издатке.

Др. *Георгије Летић* говори о важности богосл. завода. Унапређење богосл. училишта у Ср. Карловцима треба да нам је према томе једна од најглавнијих задаћа, којој треба подређивати све страначке обзире. Богословија је предата св. Синоду па и буџет за њу треба да прави онај, који се стара у свему за њу, пошто је само он позван, да пресуди потребе тога завода и пошто он то допста сам и пресуђује. Но пошто св. Синод не прави засебнога буџета осим овде предложенога, то он треба да има одлучна утецаја на тај буџет у погледу потреба богословије. Затим говори о томе, да св. Синод заиста има права, да установљава за богословију буџет, а сабор да је дужан у целости примити, пошто иначе св. Синод не би имао никаквих права у своме чисто духовном делокругу. И духовне потребе наше цркве, које спадају у делокруг нашега Синода, захтевају често материјалних средстава. Негирати право св. Синоду, да може та средства одредити, значило би признати Св. Синоду само то право, да може нешто закључити, а не и право да може тај закључак извршити. Он тражи, да се решавање о прорачуну богословије остави ове године *in suspenso* док ових дана не добијемо извесне одлуке од св. Синода, које на овај буџет утечу. 2.) да се упути Саб. Одбор, да за идуће године има састављати буџет богословије према одлукама св. Синода и 3.) да се у исти буџет одмах стави под новом ставком „за читаоницу“ 400 К., брисаних са ставке „евентуалне поправке здања.“

Известилац Др. *Ј. Радивојевић-Вачић* препоручује предлог прорачунског одбора са допуном Дра Летића, да се на место брисане ставке за евентуалне оправке стави нова ставка „за читаоницу“ 400 К. Што се тиче остале садрживе предлога, он је зато, да се у начелу прими, те да се за будуће упути Саборски Одбор да при састављању прорачуна узме у обзир евентуалне одлуке Св. Синода.

Прима се.

Др. *Ј. Радивојевић-Вачић* реферирше о буџету за препарандију сомборску. Ову је ставку прорачунски одбор усвојио онако, како је поднео Саб. Одбор. Но само примећује на оне две ставке, које говоре једна о 5 квинквенала Н. Вукићевића, а друга о 2 особна квинквенала истога. — Предлаже, да се бришу по-

следња 2 квинквенала томе господину.

Прима се.

Др. *Ј. Радивојевић-Вачић* реферирше о буџету препарандије у Г. Карловцу, који прор. одбор усваја у целини, како га је поднео Саб. Одбор.

Св. *Прибићевић* захтијева, да се у прорачун стави нова ставка од 300 К за издржавање учитеља и учитељице вјежбаонице за ту препарандију.

Б. *Пошовић* тражи, да се прецизно одреди, колику ће плату имати учитељ, а колику учитељица, па да се тако то стави у прорачун.

Св. *Прибићевић* вели, да учитељу треба плата од 1000 К, а учитељици 800 К.

Др. *Б. Илић* је противан овоме предлогу, јер цркв. опћ. Г. Карловачка треба сама да издржава ту вјежбаоницу.

Св. *Прибићевић* изјављује, да је у том смислу била и петиција карловачке општине пред сабором и иста је послата са препоруком сабора прорачунском одбору, па према томе захтијева, да се та представка узме у обзир.

М. *Клицић* не сећа се, да је ствар са том петицијом коначно решена, он није за то да се удовољи предлогу Прибићевићеву, јер би онда и сомборска опћина за своју препарандију могла то исто искати. Захтева, да се поново та петиција упути прорачунском одбору, да донесе своје мишљење и предлог.

Прима се овај предлог.

Др. *Ј. Радивојевић-Вачић* реферирше о препарандији у Пакрацу и буџет за њу, прорач. одбор је усвојио онакав, какав је предложио саб. одбор. — (Прима се) Наставља реферат о вишој девојачкој школи у Н. Саду. За њу је прелиминирано од саб. одбора 10.400 К, што и прор. одбор усваја.

М. *Ђорђевић* говори о другој ставци у буџету за ову школу, која гласи овако: „...за 2 суплента 3200 К.“ Њему није познато, да оваки супленти постоје на вишој дев. школи у Н. Саду, на којој је и сам он професор; предлаже, да сабор преиначи ову ставку о 2 суплента, па да и њих уврсти у ставку наставника, који имају уз плату и станарину, а и права на деценале.

Др. *Ј. Радивојевић-Вачић* као реферат прорач. одбора усваја овај предлог. Према томе у буџету за ову школу прелиминирано је при-
ставком сабора 3200 К. више.

Др. *Ј. Радивојевић-Вачић* рефереше о буџету за вишу девојачку школу у Панчеву.

Усвојене су и овде исте измене као и за буџет више дев. школе Н.-Садске.

Др. *Ј. Радивојевић-Вачић* рефереше у поднесеном буџету о ставци „субвенције“, која се оснива на §-у 72. школске уредбе. Прор. одбор примећује, да се ове субвенције треба да дају гимназијама нашим на основу исказа-ног њиховог прорачуна, зато мисли, да би требало ову ствар, док се не поднесу оваки прорачуни, ставити *in suspenso*. —

Прима се овај предлог.

Рефереше даље о стипендијама, које и прорач. одбор не мења ни у чему пошто се оне оснивају на одређеним завештањима.

Др. *Ж. Миладиновић* примећује, да постоје у прорачуну 4 Текелијине стипендије у износу од 4800 К, но он зна, да ђаци уживају само 2 стипендије из тога фонда у износу само од 800 К.

Др. *Л. Секулић* признаје, да постоји оно што је рекао др. Ж. Миладиновић, но саб. одбор ставио је у прорачун 4800 К једино зато, да иста сума има исплатити од ерара, ако би који питомац евентуално дошао у Бечку војну академију, за коју се даје стипендија питомцима од 1600 К.

Др. *Ј. Радивојевић-Вачић* мисли, да не треба оваку ставку мењати, јер и ако та ставка постоји, не мора се сав новац потрошити, него може остати у фонду, што не мења ствар.

Др. *Б. Илић*. предлаже, да се оне ставке, где се говори о стипендијама за учитељске приправнике у Сомбору, Карловцу и Пакрацу према предлогу Ев. Думче промене и да се метне у прорачун према томе предлогу, да свака та стипендија износи 400 К, а то је свега нешто преко 9000 К више у буџету, који говори о стипендијама.

Високопреосвештени епископ *Лукијан Богдановић* предлаже, да се и богословима повиси њихова такође мала стипендија.

Др. *Б. Илић* увиђа оправданост предлога г. епископа Лукијана и нема ништа против тога.

Ев. *Думча* вели, да на предлог и он пристаје и вели, да би за ту сврху новаца било, кад би се државни папири из клири-калног фонда пренели у Текелијин фонд, а хипотекарни зајмови из овога фонда, који доносе више прихода, кад би се пренели у кли-

рикални фонд. Он мисли, да би то могло бити.

М. Клицин не сматра приход клирикалног фонда, из којег се мисли новац на ове стипендије одредити, за осигуран, па на то упозорује и сам сабор.

Високопреосвештени Епископ *Лукијан Богдановић* предлаже, да се учит. приправницима повиси стипендија само на 300 К, а богословима на 400 К, јер је богословија виши за вод, у који се с матуром долази.

Др. *Б. Илић* био би зато, да се и учитељским приправницима повиси стипендија на 400 К. —

Усвајају, се ови предлози у колико буде покрића из клирикалног фонда.

Др. *М. Михајловић* пита, да ли ће ово наступити одмах у живот, или тек кад се предлог Думчин оствари. Он би био зато, да се упути саб. одбор, да поступа према овој жељи сабора, пошто приход клирикалног фонда није осигуран ни реалан.

Др. *Л. Секулић* држи, да се ове повишице не могу спровести одмах, пошто се од манастира тешко утерује новац, за клирикални фонд.

Др. *Б. Илић* се нада, да ће манастири морати учинити дужност своју поред савесног и енергичног рада новог сабор. одбора.

Др. *М. Михајловић*. Постоји прешан предлог, који иде на боље уређење манастира, но тај предлог није још ни у сабору спроведен, те не може бити баш тако сигурна ствар, да ће и саборски одбор нови моћи утерати од манастира овај потребан новац. Не пристаје, да се рачуна са оним, што је питање будућности. Рачун мора рачунати само са позитивним. Моли сабор, да и опет усвоји само његов предлог, да се не би после могло приговарати саб. одбору, ако би то било немогуће остварити, као да он то није хтео остварити.

Ев. *Думча* примећује, да се овај прорачун не гради на позитивној основи, па зато и сам усваја предлог Дра М. Михајловића.

Др. *Ј. Радивојевић-Вачић* такођер прихваћа тај предлог. — Сабор усваја стари прорачун, који подноси у тој ствари саб. одбор.

Др. *Ж. Миладиновић* предлаже, да се у прорачун Текелијиних стипендија метне 3200 К место 4800 К.

Др. *Л. Секулић* вели, да би коректније било ставити 2400 К, као што је сада потреба.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Прима се поправка дра Л. Секулића.

Др. Ј. Радивојевић-Вашић у име прорачунског одбора предлаже, да се буџет поднесен од саб одбора у погледу „Благодјејанија“, „Штампања школ. књига“, „Катихетско-испитне комисије“ и „Приноса Рацковићеве закладе за издржавање препарандије у Сомбору“ остави непромењен. —

Прима се.

А што се тиче ставке „помоћ школама“, на коју је одређено само 5000 К из фонда Св. Саве, предлаже, да остане непромењено по предлогу Саб. Одбора.

Ев. Думча мисли, да би ту помоћ школама могао пружити и клирикални фонд. Предлаже, да се још 15000 К дода тој ставци, но у име будимске дијецезе, захтева, да се од тога $\frac{1}{3}$ одреди искључиво на школе будимске дијецезе.

Др. Г. Летић је и сам тога мишљења, но још је за то, да се стави засебна ставка помоћи за будимске школе, пошто се оне налазе у извизном положају, који положај захтева и извизне мере. Говори, да су једини фактори, који уздржавају српство у тим крајевима баш црква и школа, пошто је тамо друштво и породица туђинска, а то су врло јаке силе, које претпајају. Захтева даље, да се ова ставка метне *in suspenso*, док се не реши петиција, која у тој ствари предлежи сабору и која се оживљава на автентичним подацима.

Високопреосвештени епископ *Лукијан Богдановић* противан је предлогу др. Г. Летића. Изјављује, да максимална свота помоћи за школе будимске није више од 8000 К, но ипак није зато, да се стави нарочита рубрика помоћи за будимску дијецезу, пошто у овај мах заступа и темишварску дијецезу. Мисли, да је довољно подићи своту помоћи школама уместо 15000 круна на 10000 К.

Ст. Чамираг потпомаже предлог епископа Лукијана.

Др. Б. Илић вели, да треба и овде узети у обзир то, што покриће тих трошкова није реално, кад се не зна колики је приход клирикалног фонда.

М. Клицин предлаже, да се из фонда Св. Саве одреди школама помоћ од 6000 К, из школског фонда 3000 К, а осталих 11000 К да се накнади из клирик. фонда, што свакако исти фонд и може дати. Моли само то, да се

упути сабор. одбор, да буде справедљив према свима епархијама, пошто и на истоку прети опасност Србима и њиховим школама од Румуна. Навађа конкретне примере.

М. Љубојевић моли, да се ипак узме у обзир највише будимска епархија.

М. Медаковић признаје и сам потребу помоћи свима вјероисповједним школама у цијелој митрополији. Но и сам истиче особито незгодан положај општина у будимској епархији, које су расејане као оазе неке, дочим је народ у темишварској и вршачкој дијецези компактнији.

Усваја предлог *Ев. Думче*, да се трећина од све припомоћи фиксира на будимску епархију, пошто у тој дијецези пријети опасност опстанку српском, што се види и из тога, што већина Срба ту не говоре српским језиком.

М. Љубојевић изјављује да Срби само у горњем протопопијату не говоре српски већ мађарски, но Срби Барањци говоре српски, широм цијеле Барање.

Ев. Думча не усваја остале предлоге, већ апелира на великодушност сабора и моли га, да усвоји његов приједлог.

Др. Ј. Радивојевић-Вашић са радошћу прима предлог *Ев. Думче*, да се већа помоћ одреди народним школама, али није зато да се од извотиране суме за школе фиксира $\frac{1}{3}$ на нарочито будимску. Што се тиче новаца, којима ће се помоћ та повисити, усваја предлог *М. Клицина*, да се остави увиђавности Саб. Одбора, а и ону поделу, коју предлаже *М. Клицин*, прихваћа, наиме, да допринесе у ту сврху фонд Св. Саве 6000 К., Школски фонд 3000 К и клирикални фонд 11.000 К. —

Прима се.

Потпредседник *Др. Ђ. Красојевић* затвара седницу у 6 $\frac{1}{4}$ сах. и забазује другу за понедељак у 10 сахата пре подне.

ЛИСТАК.

Белешке из црквено-школског и просветног живота.

У Митрополији Карловачкој.

(Његова Светост) преузвишени господин патријарх *Георгије Бранковић* отпутовао је у прошлу среду у Будимпешту, да председава у првој седници новоустројеног патроната Текелијиног Завода.

(Одликовање) Њег. Величанство краљ Србије Александар I. благоизволео је одликовати Таковским ордемом првога степенa Његову Преузвишеност *Белу Талијана од Визека*, Кр. Повереника на нашем народно-црквеном сабору.

Разне белешке.

(Налазак икона у старом дубу). — Првога јануара о г. сломила је бура грдан дуб баварске шуме, знаменити Иванов дуб близу, Фалкенфелса. При резању исполинског стабла, који беше у обиму 10 метара, пађене су, у дубини 1 05 мет. од коре, две иконе насликане на лиау и покривене жељезним решеткама, а у величини од 40 × 60 сантиметара. У стаблу иконе те беху намештене 1:20 мет. удаљено једна од друге, а у правцу од запада према истоку. То већ јасно сведочи, да је већ у оно доба, кад су иконе у дрво метнуте, обим његов био око 4 метра. У колико се може судити по годишњим редцима том исполинском стаблу у то доба беше преко 300 година; а дрвеном слоју, који је покрио иконе са једним метром дебљине биће да има такође око 300 година. По свој прилици, иконе је поставио у дуб какав побожан римокатолик почетком XVI-тог века, те беху предмет религиозног поштовања у целој околини. Када је пак тај крај у време 30-то годишњег рата опустошен био, или — можда — кад је протестантизам у том крају овладао, тада су иконе престале привлачити себи богомољце. Судећи по техници сликарске израде икона — оне су израђене у XVI-ом веку, јер у том веку, првих деценија његових, познати су први покушаји живописа на лиму. Икона, што се налазила на источној страни дрвета представља две човечеје фигуре пред шумом, а друга која беше на западној страни, скоро је сасвим стрвена. Обе иконе налазе се сада у државном музеју у Фалкенфелсу.

„Relig. Volksbl.“ 1902.

Р. Гр.

(Народне библиотеке у Сједињеним Државама.)

Американци превазиђоше све цивилизоване крајеве у Европи. Њихова оштроумност с њиховом практичношћу и уменишћу остварава велике идеје врло простим средствима. За пример тога могу послужити и американске народне библиотеке. Овде није реч о количини књига, — њих је и онако врло много. Каталог сваке године знатно се проширује. Ну осим тога, употребљавају се све мере, да се деца навикну на читање, да им се даде такав литературни материјал, који ће најбоље развити им њихове умне

способности. У журналу „The Outlook“ налазе се о томе врло интересантни подаци. У Питсбургу има завод „Central Library“, кога су 1900-те год. походили 200.000 деце. Недељама налази се у салама за читање око 20.000 подмлатка. — У тим салама деца се осећају ванредно. То су простране светле собе, украшене по зидовима дивним сликама, које цртају обичаје и живот разних народа или извесне историјске догађаје. Деца с љубопитством застају код вештачко изведених производа живописа и обогаћују свој ум новим знањем. А ту у библиотеци дају се и т. з. „нема“ предавања из историје, географије и природних наука. Сваки дан извешавају се по зидовима листови, на којима је забележена година смрти или рођења великих људи. Уз то се извешавају и портрети с кратком биографијом особа, којих пада јубилеј или гедишњица тога дана. Деца су се тако навикла поучавати у библиотеци, да свагда када се враћају из школе сврате у читалницу, да дознаду чиме је означен у историји дотични дан.

„Стражник“ 1902.

Р. Гр.

(Заразне књиге). — Свима је познато, да је опасност пренашања разних заразних болести путем књига — врло велика. Знаменити случај у санитарном бироу у Мичигану (Север. Америка), где је 20 људи — слугу, који продаваху књиге, постепено заразило се туберкулом, изазвало је ошће узбуђење, те се појавио читав низ препорука како да се књиге, које су заражене разним бацилима — дезинфикују. То је особито нужно било за народне библиотеке, у којима књиге често прелазе из руке у руку. — Немачки хигијениста Др. Краус постарао се, да одреди и експериментима докаже, како дуго разне заразне микробе сачувају своју заразну способност у књигама, а то му је и пошло за руком. Он је експериментима доказао, да колерични вибрион губи способност своју после 48 сати, дифтеритични — за 28 дана; стафилокок — за 31 дан. Тифозни бацили обично су у снази око 40—50 дана; у једном само случају они преживише 95 дана. Што се тиче туберкулозних бацила пронашао је Краус, да они и после 103 дана не беху још потпуно малаксали. С обзиром на такве резултате Краус предлаже, да се обрати особита пажња на оне књиге, које се држе у библиотекама за читање, те које понајвише и служе као извор заразе. За дезинфекцију предлаже као најбоље средство водену пару под високим притиском, те да се у ту сврху у сваком граду оснује т. з. „дезинфекциона камера“, која би бесплатно дезинфицирала све књиге које јој се донесу; а на свакој књизи

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

која је дезинфицирана да се удари печат с назначењем времена, када је дезинфекција изведена.

„Лит. прил. Нявы“ 1902. св. III. Р. Гр.

Нове књиге.

Библијске приповијетке Старога Завета за школску младеж саставио *Јован Петровић* протопрезвитер, професор и катихета на кр. вел. гимназији и реал. гимназији у Загребу. Загреб 1902. трошком пишчевим. Цена 1 круна. Српска Штампарија у Загребу. Стр. 120.

Библијске приповијетке Новога Завета за школску младеж саставио *Јован Петровић* итд. Цена 1 круна. Стр. 128.

Оба ова уџбеника за средње заводе одобрена су одлуком Св. Архијерејског Синода Митрополије Карловачке од 29. марта 1899. Бр. М. 176./Син 25.

Код наруџбе ових књига треба истаћи део наслов књигама са напоменом да су од *Св. Синода одобрене*, за разлику од других истоимених књига, које се такођер као школске књиге продају.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Од Месног Шк. Одбора у Кишфалуби. Ad 29/1902.

С Т Е Ч А Ј. 112 1—2

На учитељску штацију у Кишфалуби овим се отвара стечај.

Плата учитеља је: у готовом 608 К за редовну и 72 круне за пофторну школу; 40 К, у име перовођства; 3 ланца ораће земље — на коју учитељ порезу плаћа —; 80 фил. од великог а 40 фил. од малог укупа; 80 фил. од парастоса; 80 фил. од венчанице; 13.64 м³ тврдих два за огрев; слободан стан са две собе, кујне, коморе, штале, шупе и подрум и велика башта.

Дужност учитеља је: појање у цркви и при осталим обредима и остале дужности учитеља, које шк. уредба прописује.

Рок стечају: 8-ог Септембра 1902.

Из сеанице М. Шк. Одбора у Кишфалуби (Kisfalud, Varanya) 20-ог јуни 1902.

Цветко Поповић
председник

Ш. О. 17./зап. ex 1902. 108 2—3

С Т Е Ч А Ј.

На учитељско место при месној срп. правосл. вероисповедној шесторазредној мешовитој школи расписује се стечај са платом:

1.) у готовом новцу: за свакидању школу 480 К, а за пофторну 80 К;

2.) $\frac{1}{2}$ сесије (18 јутара 217□⁰) ораће земље, $\frac{1}{2}$ ланца (1281□⁰) виноградеке и 4906□⁰ пашњачке такође ораће земље, на које учитељ сноси све државне и муниципалне терете.

3.) слободан стан од 3 собе, са кујном, комором, шталом и шупом и уз стан башта од 652□⁰.

4.) Од мањег укупа — где позван буде — 1 К а од већег 2 К, од парастоса 1 К.

Дужности су му школском уредбом од 1872. год. прописане, при сваком богослужењу дужан је у цркви појати и децу цркв. појању обучавати.

Лична пријава узмеће се у призрење.

Ваљано снабдевене молбенице имају се месном школском одбору слати.

Рок стечају је 6 недеља од првог увршења у „Срп. Сиону“.

Из седнице месног школ. одбора, држане у Шандору (Бачка жуп.) 4. (17.) авг. 1902. год.

Десанка Ракићева Милош Пилић
привр. учитељица као перовођа. парох и председ

С Т Е Ч А Ј. 93 3—3

На учитељско место срп. основ. вероисповедне мешовите школе у Хрњакову, овим се расписује стечај.

Плата је учитељска 600 круна; 4 ланца рита са чистим годишњим дохотком од 40 круна, 12 метери дрва, слободао стан са једном собом, кујном и шпајзом.

Дужности су прописане школском уредбом.

Рок стечаја траје до 15. (28.) августа 1902. године и када ће се и избор обавити.

Од компетената тражи се да осим српског и на романском језику у школи предаје.

Из седнице месног школског одбора држане у Хрњакову 21. јула (3. авг.) 1902. год.

Председништво.

С Т Е Ч А Ј. 111 1—3

На учитељско место у Црној бари, са платом у готовом новцу 600 круна, за пофторну школу 80 круна, у име паушала 20 круна свега 700 К са потребним огревом за своју употребу, са прописаним станом, баштом и нетогодишњим доплатком од 100 круна годишње Дужности прописане, рок стечаја 6 недеља.

Из седнице месног школ. одбора држане у Црној-бари 21. Јулија 1902. г.

Георги Вуин
председник.

СТЕЧАЈ 105 2—3

На упражњено учитељско место на четвороразредној мешовитој основној школи. Плата је учитељу 800 кр. у готовом новцу; 80 кр. за пофторну школу; 40. кр., за перовођество, од укона где позван буде 2. кр. стан у нарави са лепом и великом баштом, огрева (сламе) колико треба, и једна башта ван села од 1200□.

Дужности су школеском уредбом прописане.

Рок стечају од првог уврштења у овом листу на 4. недеље.

Молбе ваља слати на подписаног.

У Бочару 20. Јула 1902. год.

Васика Стануловић
председник.

О Г Л А С. 109 1—1

Потписана срп. правосл. цркв. општина намерна је, да своју кућу под бр. 506. даде оправити.

Прорачун износи 789 круна и 50 филира.

Дражба на мањак одржаће се 22. августа (4. септембра) 1902. год. у 11 сати пре подне у основној школи.

Дражбодатељ дужан је положити 10% вадијума.

Из седнице црквеног одбора дужане у Карловци 11. (24.) августа 1902.

Председништво.

Број 5. ех 1902. 110 1—3

СТЕЧАЈ

На упражњено учитељско место срп. прав. вероисповедне школе у Срп. Елемиру, овим се расписује стечај. —

Плата је учитељева: 1000 (хиљаду) круна, за држање редовне школе; 4 ланца ораће земље за држање пофторне школе, на коју терете сам плаћа, а држаће је кад на њега дође ред; у име станарине 120 круна годишње док му се стан не сазида; 4 хвата сламе у име огрева; 16 круна паушала; од погребца по реду, где позван буде 2 круне. У име пероводства ако буде изабран 40 круна. Законом прописани квинквенал.

Дужности прописане шк. уредбом. Молбенице ваљано инструиране, нека се шаљу подписаном. У звање ће ступити, кад буде позван. Рок стечају Крстов дан.

Лична пријава узима се у обзир.

У Срп. Елемиру 13. (26) авг. 1902. г.

Паја Димитријевић
председник м. шк. одбора.

Бр. Е. К. 272. ех 1902.

106 2—3

СТЕЧАЈ.

У сврху сталног попуњења упражњених парохја: 1.) I. класе у Радучу, у протопрезвитерату личком, 2.) III. класе у Штикади, у протопрезвитерату личком, 3.) I. класе у Плучи, у протопрезвитерату личком, 4.) I. класе у Доброселу, у протопрезвитерату кореничком, 5.) I. класе у Косињу, у протопрезвитерату вилићком, 6.) III. класе у Кленовцу, у протопрезвитерату вилићком, 7.) II. класе у Тржићу, у протопрезвитерату планчанском и 8.) I. класе у Полоју, у протозвитерату будаштанском — расписује се овим стечај.

Рок компетовању оставља се до 19. септембра (2. октобра) 1902.

Из сједнице Епархијске Конзисторије, држане у Плашком, 25. јулија (7. августа) 1902.

Михаил
Епископ.

Број 2. 1902. СТЕЧАЈ. 96 2—3

Услед оставке овдашњег учитеља Младена Бајића овим се расписује стечај на упражњено учитељско место у Арад-Гају предградије Арадско на српско вероисповедној школи, с којом је склопана годишња плата од 700 круна, коју свагда у напред учитељ прима месечно, затим нови стан, са две мољване собе, кујна, спајз, подрум и шуца за дрва, башту од 1544 кв. хвати, пет хвата дрва, три хвата за школу, а два хвата за учитељеву кујну у име грејања, ради чишћења школе 24 круне, у име перовођества 50 круна, паушал 10 круна, од великог погребца 2 круне где буде позват, од малог погребца 1 круну, од парастоса 1 круну, а три парастоса годишње бесплатно, стара дворана (школа) издаје цркв. школ. општина под закуп.

Учитељу спада у дужности осим прописане наставе, у цркви појати и децу црквеном пјенију и на каталозима обучавати томе, и да савршено мађарски спрама прописаним наредбама говори и предаје.

Молитељи имају своје добро инструиране молбенице до 15. Августа н. к. подписаној управи поднети.

Првенство имају они који су Српски Завод у Сомбору свршили, и који се лично представи.

Из ванредне главне скупштине седнице у Арад-Гају (Арадском предградију) 22 јула 1902. год.

Арон Тимотић
привр. перовођа

Миша Нецин
председник.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

ДРУГИ ОГЛАСИ

ОБЈАВА.

Препоручујем своје богато стовариште срп. прав. црквених утвари и то: светлих и црних одежда, неба, литија, барјака, полијелеја, крстова, путира, кадионица, пјетохљебница, бивота, рипида, целиваћих и свечарских икона; руских икона у разним врстама, историјских слика, свештеничког одела и т. д. Ко имаде потребе од ових ствари, нека изволи јавити, па ћу му послати свој

*** ИЛУСТРОВАНИ ЦЕНОВНИК У КРСТОПЛЕТУ БЕСПЛАТНО. ***

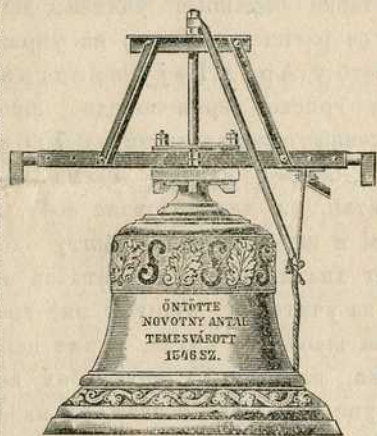
На захтевање шаљем обавештаје и различите мустре, а код већих послова — на позив — поднашам на углед сваковрне мустре, робу, цртеже, предрачуна и избор лично, о своме трошку, без да је дотични обвезан да трговину учини.

С поштовањем

НИКОЛА ИВКОВИЋ

у Новом Саду, Дунавска улица.

18—20 19



ЗВНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

← **патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,** →

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 3 провиђена и зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначаје са звуком других по старој системи ливених звона од 408 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

18—ex 1902. Илустровани ценовници и прорачуни трошна бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом тажаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Из Србије прима претплата књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви 20 филира. Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 12 филира од једног реда ситних слова. — Нецлађена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарие у Ср. Карловцима. 1902. 441.